

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

יצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

אגרת התשובה

(חלק יט שיחה ג)

יוצא לאור על ידי מערכת

"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וארבע לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע חג הסוכות, ט"טו תשרי, ה'תשפ"ד (א)

LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2023

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

אגרת התשובה ג

בריאה (שרפים), יצירה (חיות), און עשי' (אופנים). און ער איז מוסיף: „והתהוותם הוא . . מג' בחי' אותיות כו'“, אַז אויך די אותיות („בחי' חיצוניות“) וואָס פון זיי ווערן נתהווה די מלאכים, טיילן זיך אין דריי בחינות: „מחשבה בבריאה, דיבור ביצירה, מעשה בעשי“.

פון דער הוספה איז קענטיק, אַז מיט ברענגען די דריי פסוקים „לנגד הג' בחי' מלאכים“ איז דער אַלטער רבי אויסן צו מרמז זיין ניט נאָר אויף די דריי בחי' אין מלאכים, וואָס ווערן נתהווה פון שם אלקים און ווערן דערפאַר אָנגערופן בשם זה, נאָר אויך, אַז אין דעם שם אלקים (בחי' האותיות) וואָס איז זיי מהווה זיינען דאָ דריי בחינות: דער שם אלקים וואָס שטייט אין ערשטן פסוק (כי ה' אלקיכם אלקי האלקים גו') ווייזט אויף אותיות המחשבה וואָס פון זיי ווערן נתהווה די מלאכים שבבריאה; דער שם אלקים וואָס שטייט אין צווייטן פסוק (הודו לאלקי האלקים גו') ווייזט אויף אותיות הדיבור, וואָס פון זיי ווערן נתהווה די מלאכים שביצירה; און דער שם אלקים וואָס שטייט אין דריטן פסוק (ויבואו בני האלקים להתייבב גו') ווייזט אויף אותיות המעשה, וואָס פון זיי ווערן נתהווה די מלאכים שבעשי'.

דאַרף מען פאַרשטיין: וואָס איז נוגע אין אגרת התשובה דאָ – צו מרמז זיין אַז יעדע בחינה פון מלאכים ווערט נתהווה פון אַנדערע אותיות?

ווען דער טאַטע וואָלט געזאָגט בלויז אַז די דריי פסוקים זיינען לנגד הג' בחי' מלאכים – וואָלט מען געקענט

א. אין פערטן פרק פון אגרת התשובה ווען דער אַלטער רבי איז מבאר דעם טעם פאַרוואָס מלאכים ווערן אָנגערופן בשם אלקים – אַז דאָס איז דערפאַר וואָס „יניקת חיותם היא מבחי' חיצוניות כו' ושם אלקים הוא בחי' חי' צוניות כו'“ – ברענגט ער אויף דעם דריי פסוקים: „כי ה' אלקיכם אלקי האלקים גו'“, „הודו לאלקי האלקים גו'“, „ויבואו בני האלקים להתייבב גו'“.

איז דער טאַטע מבאר אין זיינע הערות אויף תניא⁵, אַז די דריי פסוקים וואָס ער ברענגט דאָ זיינען לנגד די דריי בחינות פון מלאכים: שרפים, חיות און אופנים⁶ וואָס אין די דריי עולמות:

(1) צד, א.

(2) עקב י, יז. תהלים קלו, ב. איוב א, ו.

(3) בעקב שם: הוא אלקי. וראה ב„הערות ותיקונים“ לאגרת כאן.

(4) כצ"ל – ולא כו' – וכמו שנתקן ב„לוח התיקון“.

(5) ע' כט.

(6*) הטעם לזה שאינו מסתפק ב„הג' בחי' מלאכים“ ומוסיף „שרפים חיות אופנים“ – ובפרט שזרכו לכתוב בקיצור – יש לומר: בזהר ח"ב (מג, א) וברמב"ם הל' יסודי התורה (פ"ב ה"ז), שיש עשר בחינות במלאכים. ולכן מוסיף „שרפים חיות אופנים“, שבג' בחינות אלו „נכללו כל שאר מדריגות המלאכים שהם עשר“ (סדור תפלה למשה (להרמ"ק) ברכת יוצר סה), א. דרישות בעניני המלאכים (להנ"ל. ירושלים, תש"ה) הדרישה הא' החקירה ה' (הז').

(6) כן הוא בפשטות בכוכ"ב מקומות (ראה כהארז"ל בכוונות והאופנים וחי"ק כו' השרפים. וראה אוה"ת ר"פ וישלח). וצע"ק מחגיגה (יב, סע"ב) ערכות כו' שם אופנים ושרפים וחיות הקודש ומלאכי השרת כו'. וראה אוה"ת במדבר ע' קמג. ואכ"מ.

פון חיצוניות החיות, און נשמת האדם נעמט זיך פון פנימיות החיות] וועט אויך ווערן פאַרשטאַנדיק דער טעם וואָס מלאכים ווערן אָנגערופן בשם אלקים משא"כ נשמת האדם איז „חלק שם הוי' ב"ה" (ווי ער ברענגט דערויף פריער* דעם פסוק, „כי חלק ה' עמו וגו'") – ווייל „שם אלקים הוא בחי' חיצונית", און „שם הוי' מורה על פנימיות החיות".

דאַרף מען פאַרשטיין: וויבאַלד אָז פון אַלע נבראים וואָס נעמען זיך פון חיצונית החיות, ווערן בלויז מלאכים אָנגערופן בשם אלקים, איז דערפון אַ הוכחה, אָז זייער אָנגערופן ווערן בשם אלקים איז מצד אַ מעלה מיוחדת וואָס איז דאָ אין מלאכים לגבי אַלע אַנדערע נבראים, אפילו לגבי צבא השמים [וואָס זיי הייסן ניט בשם אלקים] – און זייער מעלה באַשטייט אין דעם, וואָס דער חיות אלקי פון שם אלקים וואָס איז זיי מהוה און מחי' שטייט אין זיי בגילוי, ביז אָז זיי ווערן אָנגערופן (בגילוי) בשם אלקים.

איז ניט מובן:

דאָ אין אגה"ת רעדט זיך דאָך וועגן דער בחינת החיות וואָס איז מהוה און מחי' די מלאכים, אָז זייער חיות איז נאָר פון בחי' חיצונית (ווי אויך דער חיות פון אַלע צבא השמים). טאָ וואָס איז דאָ נוגע דער ענין אָז „נקראו המלאכים בשם אלקים" וואָס ווייזט אויף דעם אופן פון זייער חיות [אין וואָס זיי טיילן זיך אויס פון אַלע צבא השמים] אָז דער חיות שטייט אין זיי בגילוי?

די שאלה איז נאָך שטאַרקער: בנוגע נשמת האדם וואָס ווערט נמשך פון

מבאר זיין אָז דער טעם וואָס דער אַלטער רבי ברענגט דאָ די דריי פסוקים איז צו מדגיש זיין, אָז אַלע בחינות פון מלאכים, אפילו די העכסטע בחינה (וואָס אין עולם הבריאה^ה), ווערן נתהווה נאָר פון שם אלקים;

וויבאַלד אָבער אָז דער טאַטע איז מוסיף „והתהוותם הוא . . מג' בחי' אותיות כו'", איז דערפון מובן (כנ"ל) אָז ער לערנט אָז מיט די דריי פסוקים וויל דער אַלטער רבי מרמז זיין אויך די חילוקי דרגות פון די אותיות פון וועלכע עס ווערן נתהווה די דריי בחינות שבמלאכים – איז תמוה: וואָס איז נוגע דאָ אין אגה"ת צו מרמז זיין די פרטי הדרגות פון שרש התהוות המלאכים?

ב. נוסף להנ"ל פאָדערט זיך ביאור אין דעם כללות הענין וואָס עס רעדט זיך דאָ אין אגרת התשובה:

דער הסבר פאַרוואָס „נקראו המלאכים בשם אלקים" קומט בהמשך צו דעם וואָס רעדט זיך פריער וועגן דער מעלה פון נשמת האדם לגבי אַלע נבראים, אָז די צבא השמים און אפילו מלאכים זיינען באַשאַפן געוואָרן און זיינען „חיים וקיימים" פון חיצוניות החיות, וואָס איז מלובש אין די אותיות שבעשרה מאמרות, משא"כ נשמת האדם נעמט זיך פון פנימיות החיות (נאָר דערנאָך ווערט זי נמשך און גייט דורך „ע"י בחי' האותיות שבמאמר נעשה אדם", בכדי זי זאָל קענען נתלבש ווערן „בגוף עוה"ז התחתון").

ובהמשך צו דעם זאָגט ער: „ולכן נקראו המלאכים בשם אלקים כו'", אָז דורכן ענין הנ"ל [אָז מלאכים נעמען זיך

* (7) צג, סע"ב.
(8) האזינו לב, ט.

(7) ראה פרסד שט"ז פ"ד: מי נתן מלאך נוצר בתוך האצילות.

[און ווי ער איז ממשיך ווייטער¹¹, אַז אין „נשמת האדם“ דאָ למטה זיינען דאָ די פיר אותיות פון שם הוי' – וואָס דאָס איז נוגע צום ביאור ענין התשובה, ווייל דאָס (וואָס די נשמת האדם דאָ למטה איז חלק פון שם הוי') גיט צו פאַרשטיין דעם גודל הפגם פון אַ חטא, אַ דורך יעדער חטא איז מען גורם אַז די השפעה פון ה"א תתאה פון שם הוי' זאָל אַראָפּנידערן אין גלות¹², און מען איז אויך פוגם אין אַלע אותיות, אויך אין די ערשטע דריי אותיות¹³].

עמו"ה היא בפשטות*: פסוק זה בא בהמשך למ"ש לפנ"ז** „יצב גבולות עמים למספר בני ישראל“, וכפרש"י שם: „שהי' חלקו כבוש ביניהם“ (בין העמים), והרי בנשמות כמו"ש למעלה אין זה שייך.

ועפ"ז יומתק ג"כ מה שמביא כאן (באגה"ת) גם הכתוב „כי חלק ה' עמו וגו'“, משא"כ בח"א רפ"ב מביא רק הכתוב ויפח באפיו וגו' – כי בח"א מדבר בעיקר בענין שרש המשכת הנשמה, שהיא נמשכת, מתוכיותו ומפנימיותו, משא"כ באגה"ת כאן רוצה להדגיש שגם בהיותה למטה מלובשת בגוף היא חלק שם הוי' ב"ה.

11) צה, א.

12) כדלקמן ספ"ו.

13) כדלקמן ספ"ו נוגע לכמה עונות. ויש לומר, שעד"ז הוא (בכללות) בכל חטא – מכיון שכל מעשה יש בה (בכללות) כל כחות הנפש*. ולהעיר ממ"ש באגה"ת (ספ"ו) שם „תשוב ה"א תתאה מבחי' גלות וכמ"ש ושב ה' אלקיך את שבותך כו" – שלשון הפסוק „ושב ה' גו" (בפשטות) מורה שההשבה היא בכללות שם הוי'.

פנימיות החיות (שם הוי'), געפינט מען ניט אַז זי זאָל ווערן אָנגערופן בשם הוי"ה [און ווי ס'איז מוכח אויך דאָ גופא פון דעם וואָס ביים סיום הענין, „אבל נשמת האדם כו" זאָגט ער ניט אַז „נקראת בשם הוי"ה“ (ווי ער זאָגט פריער בנוגע מלאכים), נאָר אַז „היא חלק שם הוי' ב"ה"], און דער טעם דערויף איז – ווייל אין נשמת האדם איז דער חיות פון שם הוי' ניט בגילוי.

און נאָך מער: פון דעם וואָס נשמת האדם ווערט ניט אָנגערופן אפילו בשם אלקים מצד דעם וואָס „אח"כ ירדה . . ע"י בחי' האותיות שבמאמר נעשה אדם“ – איז מוכח, אַז אפילו די בחינה שטייט אויך ניט בגילוי אין נשמת האדם.

פאָדערט זיך ביאור: ווי איז דאָ מתאים ברענגען אַן ענין וואָס ווייזט אויף דער מעלה פון מלאכים אויף נשמת האדם – בשעת אַז דאָ רעדט זיך גאָר וועגן דער מעלה פון נשמת האדם אויף (צבא השמים און אפילו) מלאכים?

ג. וי"ל דעם ביאור אין דעם*9:

דאָס וואָס דער אַלטער רבי ברענגט דאָ דעם פסוק „כי חלק ה' עמו וגו'“ איז כוונתו צו מסביר זיין אַז ניט נאָר דער שרש הנשמה איז פון שם הוי', נאָר אויך נשמת האדם ווי זי געפינט זיך דאָ למטה אין גוף [וואָס דוקא דאָן הייסט זי „נשמת האדם“] איז זי „חלק שם הוי' ב"ה"10 –

9) ואדרבה: ממה שארז"ל (ב"ב עה, ב) „עתידין צדיקים שנקראין על שמו של הקב"ה“, וברשב"ם (ועד"ז ברבינו גרשום) שם: „שיהא שמם ה" – מוכח, שזהו חידוש שיהי' רק לעתיד. ולהעיר מחדא"ג מהרש"א שם (ד"ה ג' דברים), שגם אז „שם של הקב"ה יהי' בהם (רק) שם לווי"ה.

9*) לכללות סעיף זה ראה גם ביאורים בלקולוי"צ על אגה"ת סי' ז ס"ו. סי' ט ס"ד-ה. סי' י ס"ה.

10) וההוכחה על זה מהכתוב „כי חלק ה'“

(* נוסף לזה „עם“ (עמו) הוא „מלשון עוממות שהם דברים נפרדים חרים ורחוקים“ (שער היחוד והאמונה רפ"ז).

(** עפ"ז יומתק גם מה שנומתיק מוהכתוב תיבת כי.

(* עפ"ז יומתק גם מה שבכל חטא צ"ל לא רק תשובה תתאה אלא גם תשובה עילאה כדמשמע לקמן פ"ח (ראה לעיל ע' 401 הערה 14) – נוסף על המבואר לעיל שם ע' 405.

ועפ"ז וואָלט מען געקענט זאָגן, אַז דער יתרון אינעם פּאַרבוּנד פון נשמת האדם (ווי זי איז דאָ למטה) מיט שם הוי' באַשטייט אין דעם, וואָס ביי אידן זעט מען בגילוי ווי די הנהגה מיט זיי [און ניט נאָר מיט'ן כלל ישראל, נאָר אויך מיט יעדער אידן בפרט] איז למעלה מהטבע.

אַבער לפ"ז וועט אויסקומען אַז דאָס וואָס עס טיילט אויס נשמת האדם פון שאר נבראים איז ניט קיין „הפרש עצום מאד“¹⁷ „עצום“ באיכות, „מאד“ בכמות], נאָר בדוגמת החילוק צווישן העכערע און נידעריקערע נבראים גופא, ווי לדוגמא צווישן צבא השמים און צבא הארץ:

כשם ווי די מעלה פון צבא השמים אויף צבא הארץ איז אין דעם, וואָס אין צבא השמים זעט מען אלקות מער בגילוי ווי אין צבא הארץ, ביז אַז דורך „שאו מרום עיניכם“ דערזעט מען „וראו“ דעם „מי ברא אלה“¹⁸ —

עד"ז איז (לפי ביאור הנ"ל) די מעלה פון נשמת האדם אויך אויף צבא השמים, וואָס בשעת מען זעט ווי אידן זיינען „כבשה אחת בין שבעים זאבים והיא משתמרת“¹⁹ (ועד"ז אויך בנוגע צו יעדער אידן בפרט)²⁰ דערזעט מען גילוי אלקות אין אַ מער אָפענעם און באַלידקן אופן ווי דורך דעם „וראו“ אין צבא השמים.

ואע"פ אַז נשמת האדם איז נאָר „נמשכה תחלה מבחי' פנימיות החיות“ (שם הוי') כנ"ל, אַבער „אח"כ (בכדי זי זאָל קענען אָנטאָן אין גוף) ירדה . . . ע"י בחי' האותיות כו“ (שם אלקים), פונ' דעסטוועגן איז נשמת האדם אַלעמאָל פּאַרבוּנדן מיט פנימיות החיות, ביז זי איז אַ חלק פון שם הוי' אויך זייענדיק בהתלבשות בגוף.

און דאָס איז דער יתרון (ועילוי) פון נשמת האדם אויף אַלע נבראים: הגם אַז אויך דער שרש פון אַלע נבראים איז פון שם הוי' [ווי ער איז מבאר בארוכה אין צווייטן חלק פון תניא¹⁴, אַז דער פירוש פון שם הוי' איז „שמהוה את הכל מאין ליש“, און דער שם אלקים איז בלויז מצמצם דעם חיות פון שם הוי' און מסתיר אויף איר], איז אַבער די נשמה פון אַ אידן אויסגעטיילט דערמיט, וואָס אויך נאָך איר ירידה „ע"י בחי' האותיות (שם אלקים) כו' כדי להתלבש בגוף עוה"ז התחתון“ איז זי נאָך אַלץ פּאַרבוּנדן מיט שם הוי'.

ד. אין וואָס זאָגט זיך אַרויס אַט דער יתרון פון נשמת האדם (אין איר פּאַרבוּנדנקייט מיטן שם הוי') לגבי אַנדערע נבראים?

לכאורה וואָלט מען דאָס געקענט מבאר זיין לויט דעם וואָס שטייט אין תניא¹⁵, אַז דער צמצום והסתר פון שם אלקים (בגימטריא הטבע)¹⁶ באַשטייט אין דעם וואָס ער איז מסתיר אויפן אור פון שם הוי' שלמעלה מהטבע און ס'איז „נראה כאילה העולם עומד ומתנהג בדרך הטבע“.

17 לשון אדה"ז באגה"ת כאן (צד, א). וראה לקמן הערה 23 בשוה"ג הב'.

18 ישעי' מ, כו. וראה ד"ה זה בס' החקירה להצי"צ (קא, א ואל"ך). שם נד, א ואל"ך.

19 ראה נתחומא תולדות ה. אסת"ר פ"י, יא.

20 כידוע (המשך תערי"ב פפ"ח. ובכ"מ) שההשגחה פרטית על בני"ה הוא משם הוי'.

14 פ"ד.

15 ח"ב רפ"ו.

16 פרס ש"יב פ"ב. ובשלה"ה (פט, א) משמע

קצת שכ"ה בזהר.

פון דעם איז פֿאַרשטאַנדיק, אַז אין דעם ענין פון גילוי און העלם זיינען מלאכים העכער פון נשמת האדם ווי זי איז דאָ למטה. וכנ"ל, אַז נשמת האדם ווערט ניט אָנגערופן בשמו של הקב"ה, אפילו ניט בשם אלקים

[וכמובן אויך פון דעם וואָס ביי נשמת האדם דאָ למטה איז שייך אַז זי זאָל טאָן לפעמים נגד רצון הקב"ה, ניט ווי ביי מלאכים, וואָס זיינען שטענדיק אין מצב פון גרייטקייט צו מקיים זיין שליחותו של הקב"ה].

דערפון איז מובן, אַז דאָס וואָס אַלע נבראים אפילו מלאכים זיינען שייך צו שם אלקים און נשמת האדם צו שם הוי', איז (ניט מצד דעם ענין פון העלם און גילוי, נאָר) מצד דעם וואָס זייער חיות איז אַן אַנדערער: דער חיות פון אַלע נבראים, אויך פון מלאכים, איז פון שם אלקים²³; און דער חיות פון נשמת

כל שם שמורה על חיותו של הדבר (ראה שער היחוד והאמונה פ"א. פ"ז (פד, ב); ומ"ש בפנים דמה שנק' אלקים הוא מצד הביטול שלהם כ' – הכוונה בזה היא, דזה גופא שהמלאכים (דוקא) נק' בשם אלקים לפי שבחינה זו היא חיותם – אף שהיא גם חיותם של כל הנבראים – הוא מפני שמצד ביטולם החיות דשם אלקים הוא בגילוי בהם.

23) וגם חיות זה גופא הוא ככל הנבראים ש, אין מהותם הוא הכח האלקי עצמו רק שנבראו מהכח האלקי*, משא"כ נשמת האדם, אופן התהוותה היא, מה שהאלקות גופא נעשה בבחי' יש" (המשך תרס"ו ע' תנט. ס"ע תע ואילך. וראה גם ביאורה"ז קטו, א"ב).

ויש לומר, שחילוק זה הוא מסובב מהחילוק שבפנים (זה שחיות דנשמות הוא מבחי' פנימיות,

ונוסף לזה (ועיקר): דער ביאור הנ"ל ברענגט אַרויס נאָר ווי נשמת האדם ווייזט אויף שם הוי' (שלמעלה מהטבע), אָבער ניט ווי זי גופא איז, חלק שם הוי' ב"ה".

און דערפֿאַר איז דער אַלטער רבי מוסיף, ולכן נקראו המלאכים בשם אלקים כו" (און ברענגט אויף דעם דריי פסוקים), בכדי צו קלאַר מאַכן אַז דער חילוק צווישן נשמת האדם און אַלע נבראים (כולל אויך צבא השמים, און אפילו מלאכים) איז אַ חילוק עיקרי בעצם מהותם.

ה. דער טעם פֿאַרוואָס מלאכים ווערן אָנגערופן בשם אלקים איז (כנ"ל ס"ב) ווייל דער חיות אלקי שטייט אין זיי בגילוי.

דאָס הייסט: ניט נאָר ווערט דורך זיי נתגלה אַז ס'איז דאָ אַן אור אלקי המהווה ומחי' אותם – בדוגמא ווי דער ענין פון, וראו מי ברא אלה" ביי צבא השמים – נאָר אַז אין זייער מציאות גופא [אין דעם וואָס זייער מציאות איז כשמים, "מלאכים" – זיי שטייען שטענדיק²¹ מיט אַ ביטול און זיינען גרייט צו מקיים זיין דעם אויבערשטנס שליחות²²] ווערט דערהערט אלקות בגילוי.

21) גם שלא בשעת שליחותם. שלכן נקראים (תמיד) בשם מלאכים.

22) באוה"ת יתרו ע' תשמד, דמה שהמלאכים נק' אלקים הוא, מפני שהם שלוחיו והם בבחי' ביטול ע"כ נקראו בשם המשלח. אבל לפי ביאור זה שבאוה"ת שם – אין השם אלקים מתייחס להמלאכים גופא, כי אם הוא שם של הקב"ה (אלא שלהיותם שלוחיו, נקראים גם הם בשם המשלח); משא"כ לפי הכיאר שבאגה"ת כאן, דמה שנק' בשם אלקים הוא לפי שהבחינה דשם אלקים היא חיותם – שם זה מתייחס להמלאכים גופא, דוגמת

(* ולכן הנהגת הנבראים, גם דמלאכים, אינו נוגע (כ"כ) בשם אלקים, משא"כ הנהגת ישראל שנוגע (כנ"ל ס"ג) בשם הוי'.

האדם, אויך ווי זי איז מלובש אין גוף, איז פון שם הוי".

און בכדי צו מבאר זיין דעם חילוק צווישן נשמת האדם און אַלע נבראים (אפילו מלאכים) בנוגע זייער חיות (אע"פ אַז אויך אַלע נבראים איז זייער שרש ההתהוות פון שם הוי"), און לאידך: אויך נשמת האדם איז אַראָפּגעקומען "ע"י בחי' האותיות" – ברענגט דער אַלטער רבי דריי פסוקים וואו מלאכים נקראים בשם אלקים כנגד די דריי בחינות פון מלאכים שבג' עולמות ב"ע, און כנגד די דריי בחינות אותיות (וואָס פון זיי ווערן נתהווה די דריי בחינות מלאכים).

אויך אין צווייטן פסוק (הודו לאלקי האלקים) איז דאָ אַ יתרון (אויפ'ן דריטן) אין דעם וואָס די מלאכים ווערן אָנגע-רופן „אלקים“, ניט ווי אין דריטן פסוק (ויבואו בני האלקים להתייצב גו'), וואו זיי ווערן אָנגערופן „בני האלקים“^{23*} (כמובן, אַז בשעת זיי ווערן אָנגערופן „אלקים“ איז „אלקים“ אין זיי מער בגילוי ווי בשעת זיי ווערן אָנגערופן „בני האלקים“).

[ובנוסף לזה: אין צווייטן פסוק ווערט אויך דערמאָנט און דערהערט דער „אלקי האלקים“, די בחינה פון שם אלקים („אלקי“) וואָס איז העכער פון שם אלקים וואָס קומט אַראָפּ אין די מלאכים].

דערפון איז פאַרשטאַנדיק, אַז אין ערשטן פסוק, וואו „אלקי האלקים“ (מלאכים) איז פאַרבוּנדן מיט „ה' אלקים“ (נשמות ישראל), רעדט זיך וועגן די מלאכים וואָס אין עולם הברי' אה, עולם המחשבה, וואָס זיי האָבן אַ שייכות מיט „ישראל עלו במחשבה“²⁴;

^{23*} ראה גם זהו ורמב"ם שבהערה 5*, בסדר העשר בחינות שבמלאכים (מלמעלמ"ט): אלקים, בני אלקים.

²⁴ ב"ר פ"א, ד. ואחד הפירושים בזה הוא, שנשי' הם מבחי' עולם הבריאה (תו"א עה, סע"ב. ובכ"מ). והיינו, דנוסף לזה שרש הנשמות הוא באצילות, הנה גם כמו שהם נמשכות בבי"ע, מקומם הוא בעולם הבריאה. משא"כ מלאכים (סתם) הם בעולם היצירה [וכידוע (סד"ה) כי בחפזון תש"ח. ובכ"מ. וראה גם תניא רפ"ט. תו"א שם] שעולם הבריאה נק' עולם הנשמות, ועולם היצירה „עולם המלאכים“. והמלאכים שבעולם הבריאה נק' „מלאכים עליונים“ (תניא רפ"ט בהגהה).

און בכדי צו מבאר זיין דעם חילוק צווישן נשמת האדם און אַלע נבראים (אפילו מלאכים) בנוגע זייער חיות (אע"פ אַז אויך אַלע נבראים איז זייער שרש ההתהוות פון שם הוי"), און לאידך: אויך נשמת האדם איז אַראָפּגעקומען "ע"י בחי' האותיות" – ברענגט דער אַלטער רבי דריי פסוקים וואו מלאכים נקראים בשם אלקים כנגד די דריי בחינות פון מלאכים שבג' עולמות ב"ע, און כנגד די דריי בחינות אותיות (וואָס פון זיי ווערן נתהווה די דריי בחינות מלאכים).

ו. דאָס וואָס די דריי פסוקים זיינען מרמז אויף די דריי בחינות מלאכים, קען מען מבאר זיין לויטן חילוק אינעם תוכן וואָס איז מודגש אין יעדן פסוק:

אין ערשטן פסוק פאַרבינדט ער די מלאכים מיט נשמות ישראל: „ה' אלקים

והחיות דמלאכים הוא מבחי' חיצונית) – ראה המשך תרס"ו שם (ס"ע תע ואילך). דמה שהמלאכים הם מהות אחר מהכח האלקי שנבראו ממנו משא"כ נשמות הן אלקות ממש הוא לפי שחיצוניות הכלים „ענינם הוא לפעול חוץ לעצם והיינו לפעול בדבר הזולת“, משא"כ בחי' פנימיות הכלים היא „לצורך עצמן“ ולכן „נתהוו מזה הנשמות שאינו בבחי' זולת“. ולהעיר גם מהמשך הנ"ל ע' רב.

** וענף"י יש לבאר מ"ש באגה"ת פ"ד, הפרש עצום מאד למעלה כו" – אף שמה שנוגע כאן הוא (כנ"ל ס"ג) מנגלת נשמת האדם למטה – כי הלשון „הפרש עצום מאד“ נופל על הפרש שהוא בגילוי ומכיון שבנשמת האדם למטה אין נראה זה בגילוי, ואדוּבא: במלאכים הגילוי הוא ביותר – לכן הפרש באופן ד, עצום מאד" הוא למעלה.

אלא שמי"ז נוגע זה גם להגילוי דנשמת האדם למטה, כי הפרש זה שלמעלה (מה ששרש החיות דנשמות הוא מבחי' פנימיות) הוא הסיבה לזה שגם בהיותן למטה הן חלק שם הוי".

אין זיך דריי בחינות אותיות: פון מחשבה, און אויך פון דיבור און פון מעשה (וואָס זיינען כלול אין אותיות המחשבה); אותיות הדיבור זיינען כולל אין זיך צוויי בחינות אותיות: פון דיבור און אויך פון מעשה (וואָס איז כלול אין זיי); און אין אותיות המעשה איז דאָ נאָר איין בחינת אותיות – פון מעשה.

ועפ"ז איז מובן דער רמז פון די ג' בחינות אותיות (מחשבה דיבור און מעשה) אין די דריי פסוקים הנ"ל: אין ערשטן פסוק (כי ה' אלקיכם הוא אלקי האלקים גו'), וואו ער רעדט וועגן אותיות המחשבה, שטייט דער שם אלקים דריי מאָל; אין צווייטן פסוק (הודו לאלקי האלקים גו'), אותיות הדיבור – צוויי מאָל; און אין דריטן פסוק (ויבוא בני האלקים להתייצב גו'), אותיות המעשה – איין מאָל.

ה. עפ"ז איז פאַרשטאַנדיק, ווי דורך ברענגען די דריי פסוקים הנ"ל, קומט צו אַ תוספת ביאור אין דעם חילוק עיקרי צווישן נשמת האדם און (נבראים, כולל אויך) מלאכים:

כשם ווי דאָס איז אין די ג' בחינות הנ"ל פון אותיות (שם אלקים), אַז אין די אותיות הדיבור איז ניטאָ די בחינה פון מחשבה (– דער שורש ומקור פון אותיות הדיבור), און אין די אותיות המעשה איז ניטאָ די בחינה פון דיבור [ווי ס'איז מרומז אויך אין די דריי פסוקים הנ"ל: אין צווייטן פסוק שטייט „אלקים“ (בחי אותיות) נאָר צוויי מאָל, און אין דריטן פסוק נאָר איין מאָל, ווייל אין די אותיות הדיבור איז ניטאָ די בחינה פון מחשבה, און אין אותיות המעשה פעלט אויך די בחינה פון דיבור].

עד"ז (און במכש"כ) איז בנוגע די שמות הוי' און אלקים: דורך דעם וואָס

אין צווייטן פסוק, וואו ער פאַרבינדט ניט דעם שם אלקים וואָס איז שייך צו מלאכים („אלקי האלקים“) מיט „ה' אלקיכם“ (נשמות), אָבער דער שם אלקים השייך למלאכים שטייט ביי זיי יע בגילוי – רעדט זיך וועגן די מלאכים וואָס אין עולם היצירה, ווייל יצירה איז גילוי, כמ"ש²⁵ יוצר אור;

און אין דריטן פסוק, וואו אויך דער שם אלקים השייך למלאכים איז ניט בגילוי (כ"כ), רעדט זיך וועגן די מלאכים וואָס אין עולם העשיה²⁶.

ז. דער ביאור איז אָבער ניט מספיק: לפ"ז קומט אויס, אַז אין דעם שינוי הלשון צווישן צווייטן פסוק און דריטן פסוק איז מרומז נאָר דעם חילוק אינעם אופן ווי די מלאכים זיינען מקבל דעם חיות של שם אלקים (אַז אין מלאכים שביצירה איז ער מער בגילוי ווי אין מלאכים שבעשיה).

אָבער פון דעם וואָס דער טאַטע איז מבאר „והתהוותן הוא . . מג' בחי אותיות“ – אַז אויך אין דעם שם אלקים גופא (בחי אותיות) זיינען דאָ דריי בחינות – איז משמע, אַז אין די חילוקי הלשוניות פון די פסוקים זיינען מרומז אויך די חילוקי הבחינות פון די אותיות (שם אלקים) גופא.

יש לומר הביאור בזה:

אותיות המחשבה, וויבאַלד אַז נוסף אויף זייער אייגענער מציאות זיינען זיי (אויך) דער שורש פון אותיות הדיבור און אותיות המעשה – זיינען זיי כולל

25 ישע"י מה, ז.

26 ונוסף לזה: „ויבואו בני האלקים להתייצב גו"י הוא – בעוה"ז ועניניו „משוט הארץ“ (איוב א. ז). ועפ"ז יומתק מה העתיק באגה"ת גם תיבת „להתייצב“.

און דאָס איז דער חילוק פון נשמת האדם און (נבראים, כולל אויך) מלאכים:

דער חיות פון מלאכים איז פון שם אלקים (ווי עס איז כאילו ניטאָ אין אים די בחינה פון שם הוי"), און אויך אין שם אלקים גופא, איז דער חיות פון מלאכים דיצירה נאָר פון אותיות הדיבור (וואָס אין זיי איז ניטאָ בחינת מחשבה), און דער חיות פון מלאכים דעשי' איז נאָר פון אותיות המעשה (אין וועלכע ס'איז ניטאָ בחינת הדיבור); משא"כ נשמת האדם, איז אויך נאָכדעם ווי "ירדה . . ע"י בחי' האותיות שבמאמר נעשה אדם וכו' (אותיות המעשה) כדי להתלבש בגוף עוה"ז התחתון", איז איר חיות פון שם הוי'.

(ומשיחת ש"פ תבא תש"ל)

דער חיות פון שם הוי' ווערט נתלבש אין שם אלקים וואָס איז מצמצם און מסתיר אויף אים – איז (כאילו ווי עס איז) ניטאָ אין אים די בחינה (און עילוי) פון שם הוי' ווי ער איז מצד עצמו (איידער ער ווערט נתלבש אין שם אלקים).

ואע"פּ אַז דער צמצום והסתר פון שם אלקים איז נאָר „לגבי התחתונים", אָבער „לגבי הקדוש ברוך הוא כו' ואין מדת הגבורה מסתרת חס ושלום לפניו יתברך"²⁷ – איז דאָך אָבער מבוואר בכ"מ, אַז דער צמצום „לגבי התחתונים" איז (ניט קיין דמיון, נאָר) אַ מציאות²⁸.

ובמילא קומט אויס, אַז אין דעם חיות אלקי וואָס איז מחי' און מהווה די נבראים (ווי ער איז בנוגע צו נבראים) איז ניטאָ די בחינה (און עילוי) פון שם הוי', ס'איז אַ חיות פון שם אלקים²⁹.

שההתהוות היא משם הוי' שנמשך ע"י שם אלקים, מ"מ „נק' ע"ש השם אלקים . . וכמו שאור השמש המאיר לארץ נק' אור הנרתק" (המשך תרס"ו ע' רכב).

27) שער היחוד והאמונה ספ"ו.
28) ספהמ"צ להצ"צ נד, ב. ובכ"מ. וראה לקוטי שיחות חכ"א ע' 433 ואילך.
29) וזהו מ"ש בראשית ברא אלקים – אף

